

GOIGS

de

Sant Feliu de Guíxols

En to de facècia popular empordanesa

per

GAZIEL

1952

GOIGS de Sant Feliu de Guíxols

Dedicats a Marià Vinyas

I que n'ets de ben plantada,
dins un clot, com dins un niu,
tota fina i encalmada,
entre l'aigua assolellada
i el recer del bosc ombriu:
ai, ciutat de Sant Feliu
arran de la mar salada !

I

Amb inesperada rauxa,
del Vuitcents cap a la fi,
l'atzar et va convertir
en una petita Xauxa.

Llavors del gran desconhort
de Cuba i de Filipines,
que per tothom duia espines,
el «ganxó» va treure sort:

sens destorbs ni trencacaps,
en mig d'aquell dol pregon,
a totes les parts del món
ell venia suro i taps;

i amb les cartes sempre netes
i posant-se la mà al cor,
cobrava en monedes d'or,
mentre pagava en pessetes.

Del Pertús bufava una aura
que ens duia francs com un sol,
corrien marcs per Sant Pol
i esterlines pel Ridaura.

El taper i el pescador
eren reis sense corona,
que a Palamós i a Girona
es feien dir «sí, senyor».

Treballaven amb catxassa
tres dies setmanalment,
i encara deia la gent
que tots treballaven massa.

Unes vides tan felices
sols les podien portar
uns que sabessin fermar
els gossos amb llonganisses.

I el cert (no se sap pas com)
és que a cada dos per tres
es buidaven els carrers
i «anava a fer-la» tothom.

Homes, dones i quitxalles
per munts i valls s'escampaven,
i les tartanes bolcaven
en mig de cants i rialles.

Era una immensa bonança,
com si tot l'any fos un Maig:
venien seguit, a raig,
els millors xampanyys de França;

i eren les menges corrents,
capons, déntols i llagostes;
rodaven tortells a embostes,
i els feixos d'havans, a cents.

A l'ermita del Remei
s'hi feien grans costellades;
i d'oques, se n'han menjades
sota de l'Arbre del Rei!...

Entre Romanyà i les Comes,
passant pel bosc d'en Rabell,
vèieu conills sense pell
i pollastres sense plomes.

Pujaven de mil indrets
a Sant Grau i Sant Baldiri:
el menys era dur-hi un ciri,
i el més, cercar-hi bolets.

La Conca, Sant Elm, Canyet,
Font-Picant, Monti-Calvari:
ningú deixava d'anar-hi
a tastar un peix amb suquet.

De Solius a Giverola
hi havia una gran ferum
que era el delitós perfum
del xup-xup de la cassola.

I, a força d'alçar els porrons
de xampany i de garnatxa,
pel bosc corria una ratxa
de sospirs i de petons;

car l'amor tampoc dormia
(com més viu és, menys es veu !),
amagat com una deu
i dolç com la malvasia...

En venint l'hora fosca,
quan el sol tombava el caire,
esclatava, forta, en l'aire
la cobla de la sardana,

amb cançons fines, lleugeres
com l'aigua del rierol,
plenes de llum i de sol,
del gran «Pep», el de Figueres:

sardanes que encara són
la remor més genuïna
del Passeig de la Marina,
el passeig més bell del món;

fet de cinc rambles tan grans,
que ell tot sol desmentiria
l'ancestral gasiveria
que ens pengen als catalans;

i on, llavors, el bo i millor
s'hi feia grans barretades:
elles, totes estufades,
i ells, de vint-i-un botó...

Ai, braser ple de guspires,
món petit i ben tancat,
amb perfum de tap cremat,
de musclos i palladires!

II

En mig de tantes dolçors
Sant Feliu tenia encara
una altra cosa més rara,
i és que tenia senyors.

Homes rics i de cap viu,
gent de pro, que feia tropa,
viatjant per tota Europa,
però tornant sempre al niu.

Ací el diner i la cultura
es varen saber casar,
i era, de tot l'Empordà,
el pot de la confitura.

A Sant Feliu tota ufana
era oberta al pensament,
com en ple Renaixement
una vila italiana.

La millor menestralia
en el Casino dels Nois
(que n'estaven de cofois!)
biblioteca hi tenia.

Amb certs aires de bruixot,
vetllant de nits, solitari,
dels astres l'immens desvari
estudiava En Patxot.

L'August Casas escrivia
un català pur i fi;
i n'era mossèn Maimí
un pou de Teologia.

Mes l'Albert, home d'esquerra,
va ser, apuntat molt alt,
el líric més musical
que ha donat la nostra terra.

Sant Feliu, llavors, bullia
com no us ho podeu pensar:
per això hi vèieu passar
els miracles cada dia;

doncs mireu que va ser bona
quan, sense ajut de ningú,
a terme els «ganxons» van dur
el carrilet de Girona!

Un impressor, En Viader,
del seu art mestre i devot,
va publicar un Don Quixot
en suro, en lloc de paper.

De tot hi havia una mica:
savis, poetes, pintors,
si els uns bons, altres millors;
mes el gros fou la musica.

Teníem un dels Vidals,
En Salvador, bon xel-lista,
i En Rovira, un organista
de molt gust i grans cabals.

Va dur dels Estats Units
un orgue que embadalia,
i a casa seva hi havia
concerts i xefles les nits.

(l'orgue, avui, font de dolçor,
omple, diumenges i festes,
de melodies celestes
l'ermita de S'Agaró.)

Un quintet compost d'amics,
a can Rovira, amb desfici
interpretava el seguici
dels mestres, moderns i antics.

Voltada d'horts i florestes,
la casa era un santuari
on anàvem a evocar-hi
la veu de les grans orquestres

que a Europa feien sonar
Bayreuth, París, Roma i Múnic:
ai!, aquell era un lloc únic
per saber-les escoltar.

Al jardí, un cor de gripaus
acompanyava amb sordina
la melodia divina
de Ricard Wàgner o Strauss...

Però vós, Vinyas, — a qui
van aquests Goigs dedicats;
que éreu, dels enamorats
del piano, un pur trefí,

i encara ho sou: — d'ajudar
m'haureu, amb vostre senderi,
a explicar el gran misteri
que ara a mi em toca contar.

I és que, al ple d'aquell festeig
(mig rellotger, mig poeta),
ens va néixer el gran Garreta,
espontani com un reig:

increïble fill del Sol
desposat amb la Mar blava,
que cantava i refilava
com la merla o el rossinyoll!...

Ai, quins temps i quines menes
d'homes forts i esperits lleus,
que eren estimats dels déus,
les muses i les sirenes.

Es tan alta llur memòria,
i llur resplendor tan viu,
que ells seran tot Sant Feliu
davant del món i la Història.

III

Res tan curt com la disbauxa,
res més breu que el paradís,
res tan feble i fonedís,
com les delícies de Xauxa.

Ai, qui ens ho havia de dir
que una florida tan rica
hauríem, de mica en mica,
veure-la secar i marcir!

Un seguit de malvestats
ha caigut damunt la terra:
la guerra sols porta guerra,
i els disbarats, disbarats.

El món se'ns ha tornat boig,
la vella Europa és una olla:
tot desbarra, tot trontolla,
i el boig se'ns ha endut el goig.

Els afanys de cada dia
ens han ben aclaparat,
i els pollastres s'han tornat
ocells de mitologia.

Adéu, Sant Feliu dels bons!
Pel teu cel, de llums tan fines,
ja no hi volen les cardines:
les han tret els avions.

La cultura?... Ai, la cultura!
Mai ningú no podrà dir
quina ha estat la trista fi
d'aquell pot de confitura!

Hem perdut tantes de coses,
que no és pas gens d'estranyar
si sentiu l'ase bramar
on abans florien roses.

Els fills d'aquells que la toga
vestien dels escollits,
llegeixen ara, ensopits,
articles d'En Galinsoga.

I, en lloc de parlar amb els deus,
amb la musa o la sirena,
numerats, ai!, per l'esquena
ara juguen amb els peus...

Però aquestes són les falles
inevitables del món:
jocs és ben sabut que són
de rialles i ploralles.

Si sempre la darrevera
segueix fatalment l'estiu,
també és cert que tot reviu
quan somriu la primavera.

Els bons temps prou tomanan,
portats pels uns o pels altres;
i si no els veiem nosaltres,
els fills o els nets els veuran.

Per damunt de tanta runa,
i malgrat el fang i el fel,
ens queden mar, terra i cel,
la nostra més gran fortuna.

I, amb dissort o amb benaurança,
això mai no ens ho prendran;
que els homes sempre diran
davant de tanta bonança:

Ai, que n'ets de ben plantada,
amorosa com un niu,
tan dolça i tan encalmada,
entre la boscúria alada
i el sorral com un caliu:
ai, ciutat de Sant Feliu,
arran de la mar salada!

Agost - Setembre, 1951

**** Modismes guixolencs, que convé aclarir per al lector de fora:**

«Ganxó», «ganxona»: així són anomenats els fills de Sant Feliu, pels altres nadius de l'Empordà i de la Selva.

«Anar a fel·la»: manera guixolenca i popular de dir que una colla ha sortit fora vila, per mar o per terra, a celebrar una festa gastronòmica.

«Palladires»: mol·luscos d'una sola valva, arrapats a les roques de la costa, a flor d'aigua.

«Trefí»: del francès *très fin*, és el tap de la màxima qualitat.

«Reig»: el bolet més estimat i saborós de la comarca, que es dona sobretot en les obagues sureres i a vora mar.

«Cardina»: bell sinònim de cadenera.

«Darrevera»: forma guixolenca d'anomenar la tardor, l'estació caduca de l'any, i que lliga i contrasta amb primavera, l'estació florida.

FE D'ERRATES

- A la pàgina 32 al títol hi diu *Emparables* i hauria de dir *Emparabales*.

- A la pàgina 65 li correspon el text següent:

“Per fer un xiulet d’un pinyol de préssec o d’albercoc, el pinyol es frega ben fort per terra, preferentment per damunt d’una pedra rasposa per tal d’esmolar-lo. Després, amb una agulla, filferro o qualsevol altre element semblant, es buida fins que no hi queda gens de moll. Per sonar, el nen se’l posa a la boca entre les dents i els llavis i bufa ben fort.

També sona aspirant l’aire cap a dins”.

- A la pàgina 68 el text amb l’entrada *Juguen a Anell Pica Pedrell* queda anul·lat pel de la pàgina 66 amb l’entrada *Anell pica pedrell*.

**Amics del Museu de
Sant Feliu de Guíxols**

Ruta Gaziel

2017 - 2018